

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/155759,40-rocznica-wprowadzenia-stanu-wojennego-Uroczystosci-wystawy-konferencje-gry-mi.html>
20.04.2024, 13:49

40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego. Uroczystości, wystawy, konferencje, gry miejskie i inne przedsięwzięcia - Rzeszów, 2- 17 grudnia 2021

W nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. na terytorium całego kraju wprowadzono stan wojenny.

Decyzję o jego wprowadzeniu starano się zalegalizować antydatowanym Dekretem Rady Państwa z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i Uchwałą Rady Państwa w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa. Uzasadniano go potrzebą przeciwdziałania chaosowi i anarchii wywołanych postępowaniem radykalnych działaczy „Solidarności”. W intencji władz komunistycznych leżało zahamowanie wolnościowego zrywu Polaków i niedopuszczenie do demontażu systemu totalitarnego w Polsce. Do operacji wprowadzenia stanu wojennego użyte zostały: Ludowe Wojsko Polskie, Milicja Obywatelska i Służba Bezpieczeństwa. We wszystkich województwach ustanowiono komisarzy wojskowych, będących pełnomocnikami Komitetu Obrony Kraju.

Działania operacyjne na terenie czterech województw Polski południowo-wschodniej przebiegały podobnie, jak w całym kraju. Funkcjonariusze SB i MO włamali się do siedzib Zarządów Regionów oraz Komisji Zakładowych, skąd wynieśli dokumenty oraz większość sprzętu, demolując przy okazji lokale. Największe, kluczowe zakłady pracy

Kongres Osób Represjonowanych, Działaczy Solidarności i Kombatantów.

40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego.

zostały zmilitaryzowane, a kontrolę nad nimi przejęli delegowani komisarze wojskowi. Równocześnie z wprowadzeniem stanu wojennego realizowano zaplanowane i przygotowane przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa operacje „Klon”, „Jodła” i „Azalia”. W ramach operacji „Klon” SB przeprowadziła rozmowy ostrzegawcze z działaczami „Solidarności”. Kryptonimem „Jodła” nazwano akcję internowania wytypowanych przez bezpiekę osób. Już pierwszej nocy, na terenie dzisiejszego Podkarpacia internowano ich ok. 340 (w okresie całego stanu wojennego ok. 445). Celem operacji „Azalia” było zablokowanie łączności telefonicznej. W całym kraju przerwano nadawanie audycji radia i telewizji. 13 grudnia 1981 r. nadawano jedynie telewizyjne oświadczenie gen. Wojciecha Jaruzelskiego, przewodniczącego powołanej dzień wcześniej Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego – niekonstytucyjnego organu tworzonego przez wyższych oficerów LWP. Zawieszono wydawanie większości gazet.

W Polsce południowo-wschodniej ukazywały się tylko „Nowiny” – organ prasowy Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Rzeszowie. Wprowadzono cenzurę korespondencji. Od godziny 22.00 do 6.00 obowiązywała godzina milicyjna. Na ulicę wyszły patrole wojskowe. Zawieszono działanie związków zawodowych i wielu organizacji społecznych. Zawieszona została m.in. działalność szkół, placówek kultury, a także organizacji sportowych i turystycznych. Za złamanie przepisów dekretu o stanie wojennym i innych zarządzeń władz groziły surowe kary, do kary śmierci włącznie, które miały orzekać sądy wojskowe w trybie doraźnym.

W związku z 40. rocznicą wprowadzenia

Plakat Żywe Muzeum

Grafiki wieloformatowe poświęcone 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego.

Wystawa „Stan Wojenny”.

w Polsce stanu wojennego Instytut
Pamięci Narodowej Oddział w
Rzeszowie zaplanował szereg inicjatyw:

**2-3 grudnia 2021
(czwartek, piątek)**

► RZESZÓW

- Gra terenowa „Żywe Muzeum”. W ramach gry dla uczniów podkarpackich szkół wyznaczono na terenie Rzeszowa punkty związane z historią i działalnością „Solidarności” (m.in. Dawny Dom Kolejarza przy Placu Ofiar Getta, Zamek Lubomirskich w Rzeszowie, pomnik Tadeusza Kościuszki na rzeszowskim Rynku, Kościół Farny, pomnik płk. Łukasza Cieplińskiego i członków IV Zarządu WiN, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie (budynek przy ul. Szopena 23), Bazylika Mniejsza i Klasztor OO. Bernardynów). Miejsce startu i meta to siedziba Instytutu Pamięci Narodowej przy ul. Słowackiego 18 w Rzeszowie, gdzie uczestnicy otrzymali mapki i wytyczyli szlak swojej wędrówki. Współorganizatorami gry była Regionalna Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ Solidarność w Rzeszowie
- Zajęcia edukacyjne i wykłady w podkarpackich placówkach oświatowych „Stan wojenny 1981”: I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Jagiełły w Dębicy (Zenon Fajger), Liceum Ogólnokształcące im. ks. Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim (Zenon Fajger), Szkoła Podstawowa nr 25 w Rzeszowie (Zenon Fajger), Szkoła Podstawowa w

Kampania społeczna IPN „Zapal Światło Wolności”

40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego obchody

Konferencja popularyzacyjna „Postrzeganie stanu wojennego po 40 latach”.

10 grudnia 2021 (piątek)

► RZESZÓW

- 7 grudnia 2021 r. – 14 lutego 2022 r. Prezentacja grafik wielkoformatowych poświęconych 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego na elewacji siedziby Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie przy ul. Słowackiego 18
- Dodatek Historyczny IPN, który ukaże się w lokalnym dzienniku „Nowiny i „Super Nowości”. Autorami artykułów są: dr Dariusz Iwaneczko (dyrektor IPN Rzeszów), Artur Brożyniak (IPN Rzeszów), dr Marcin Bukała (IPN Rzeszów), dr Bogusław Wójcik (IPN Rzeszów) oraz dr Grzegorz Wołk (IPN Warszawa). Tematyka dotyczy zagadnień stanu wojennego głównie w ujęciu lokalnym
- 13:00 Kongres Osób Represjonowanych, Działaczy Solidarności i Kombatantów. Spotkanie z opozycjonistami i osobami represjonowanymi w okresie stanu wojennego oraz członkami „Solidarności” z terenu Podkarpacia. W ramach spotkania przewidziane są wykłady, projekcja filmów z cyklu „Twarze Wolności” wyprodukowanego przez TVP oraz prezentacja monety okolicznościowej poświęconej ofiarom stanu wojennego. Wręczenie monet rodzinom ofiar stanu wojennego z terenu Podkarpacia. Organizator: Podkarpacki Urząd Wojewódzki, współorganizator: IPN Oddział w Rzeszowie i NBP Oddział Okręgowy w Rzeszowie
- 11:00 Odświeżenie i poświęcenie tablicy „Znanym i Nieznanym Ludziom Solidarności” – siedziba Zarządu Rzeszowskiego Regionu NSZZ „Solidarność” (z udziałem dr Dariusza Iwaneczko, dyrektora IPN Oddział w Rzeszowie)
- Wystawa „Stan Wojenny” prezentowana na ogrodzeniu siedziby IPN w Rzeszowie przy ul. Słowackiego 18. Na 24 panelach prezentowane są fotografie, ulotki, afisze, plakaty i „bibuła” z tamtych czasów. Ukazana została sytuacja osób internowanych w Załężu, Uhercach i Nowym Łupkowie, w Nisku i Gołdapi (gdzie umieszczano kobiety). Przedstawiono funkcjonowanie podziemnych struktur „Solidarności”, także w środowiskach rolniczych, oraz formy ich działalności – przede wszystkim organizowanie strajków w zakładach pracy, manifestacji z okazji ważnych rocznic narodowych, nielegalną działalność wydawniczą i kolportażową, o której na wystawie przypomniano dzięki podziemnym pismom i ulotkom. Warto zwrócić uwagę na zdjęcia wykonane 31 sierpnia 1982 r. w Rzeszowie i Stalowej Woli, podczas największych manifestacji, jakie miały miejsce w naszym regionie w okresie stanu wojennego.

Autorzy wystawy: dr Dariusz Iwaneczko, Jakub Izdebski, dr hab. Krzysztof Kaczmarek

► PRZEMYŚL

- 11:00 Konferencja popularnonaukowa „Postrzeżenie stanu wojennego po 40 latach”. Organizator IPN Oddział Rzeszów i Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska. Udział dr Dariusz Iwaneczko (dyrektor IPN Oddział w Rzeszowie), dr Marcin Bukała i Artur Brożyniak (OBBH IPN Rzeszów)

12 grudnia 2021 (niedziela)

► PRZEMYŚL

- 16:30 Artur Brożyniak (OBBH IPN Rzeszów) Wygłoszenie prelekcji „Stan wojenny w województwie przemyskim podczas uroczystości 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Centrum Kultury w Przemyślu

13 grudnia 2021 (poniedziałek)

► RZESZÓW

- 8:45 „Gość Dnia” w TVP Rzeszów rozmowa na żywo z dr. Dariuszem Iwaneczko, dyrektorem IPN Oddział w Rzeszowie dotycząca 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego
- 8:10 „Gość Dnia” w Katolickim Radiu Via Rozmowa rozmowa na żywo z dr. Marcinem Bukalą, historyka IPN Oddział w Rzeszowie dotycząca 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce
- Prelekcja Bogusława Kleszczyńskiego „Stan wojenny w Polsce” w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym w Rzeszowie
- 9:00 – 12:00 Udział Bogusława Kleszczyńskiego w audycji „Tu i Teraz” w Polskim Radiu Rzeszów poświęconej 40. Rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce
- 18:00 Udział delegacji IPN Oddział w Rzeszowie w uroczystej Mszy świętej za Ojczyznę i ofiary stanu wojennego w kościele farnym w Rzeszowie oraz złożenie kwiatów i zapalenie zniczy pod krzyżem misyjnym
- 14:30 – 19:30 Diorama przedstawiająca funkcjonariuszy ZOMO przy koksowniku przed siedzibą IPN Oddział w Rzeszowie, wykorzystana w wypowiedzi na żywo dla TVP 3 Rzeszów – Aktualności
- 19:30 Kampania społeczna – Ofiarom stanu wojennego „Zapal Światło Wolności”

► JAROSŁAW

- 17:00 Artur Brożyniak (OBBH IPN Rzeszów) wygłoszenie prelekcji „Stan wojenny Jarosławiu” podczas uroczystości 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego.

Organizator: Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki w Jarosławiu

15 grudnia 2021 (środa)

► PRZEMYŚL

- Prelekcja „Stan wojenny” dla uczniów wygłosi Zenon Fajger z OBEN IPN Rzeszów w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Gwalberta Pawlikowskiego w Przemyślu

► ROPCZYCE

- 10:00 Otwarcie wystawy „Spacyfikować nadzieje!” przedstawiającej represje SB wobec Solidarności z powiatu ropczycko-sędziszowskiego oraz referat dr Dariusza Iwaneczko wprowadzający w tematykę wystawy. Organizator Powiatowe Centrum Edukacji Kulturalnej w Ropczycach

16 grudnia 2021 (czwartek)

- 15:30 Seminarium dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych „Stan wojenny w Polsce południowo-wschodniej” online

► ZALESZANY

- Obchody rocznicy śmierci Zbigniewa Wilka – złożenie wiązanki kwiatów pod tablicą upamiętniającą pochodzącego z Dzierżówki Zbigniewa Wilka, jednego z dziewięciu górników zastrzelonych 16 grudnia 1981 r. w Kopalni „Wujek” w Katowicach oraz na cmentarzu parafialnym w Zaleszanach pod tablicą przypominającą postać Zbigniewa Wilka i jego zamordowanych kolegów. Udział delegacji OBUWiM IPN Rzeszów

17 grudnia 2021 (piątek)

► OLSZANICA

- Obchody rocznicy śmierci Jana Polechońki – złożenie wiązanki kwiatów i zapalenie zniczy w rocznicę śmierci zamordowanego 17 grudnia 1970 r. w pochodzie w Gdyni. Udział delegacji OBUWiM IPN Rzeszów